

Den sunde, farende og diegivende so

Inger Morthorst Møller, Dyrlæge DVM, Ø-Vet
Ann Freja Mørch, Tekniker, SEGES Gris

STØTTET AF

Svineafgiftsfonden



Hvem er vi?

- **Inger Morthorst Møller**
- Faglært landmand fra Agroskolen i 2008
- Uddannet dyrlæge i 2017
- Ansat i Ø-vet
 - Søers sundhed
 - Pattegriseoverlevelse



- **Ann Freja Mørch Jensen**
- Har været i primær- og følgererhvervet siden 2003
- Uddannet Agrarøkonom i 2008
- Tekniker hos SEGES siden 2020
- Udover grise har jeg en stor passion for fart



Sunde farende og diegivende søer

- forudsætning for en god start for grisen



- Der er altid travlt for en farestaldsmedarbejder (især på de store faringsdage)
- 1 million søer vs. 40 millioner pattegrise
- Fokus på soen i farestalden
 - Før
 - Under
 - Efter
- Brug tiden effektivt! – Vælg de rigtige værktøjer



Hvordan finder vi de 20% behandlingskrævende søer?

- Udpege behandlingskrævende søer
 - Mange besætninger tager temperatur på søerne – ‘nemt, objektivt og ensartet’
- Kan det gøres nemmere?
 - Kan vi ‘nøjes’ med overfladetemperatur?

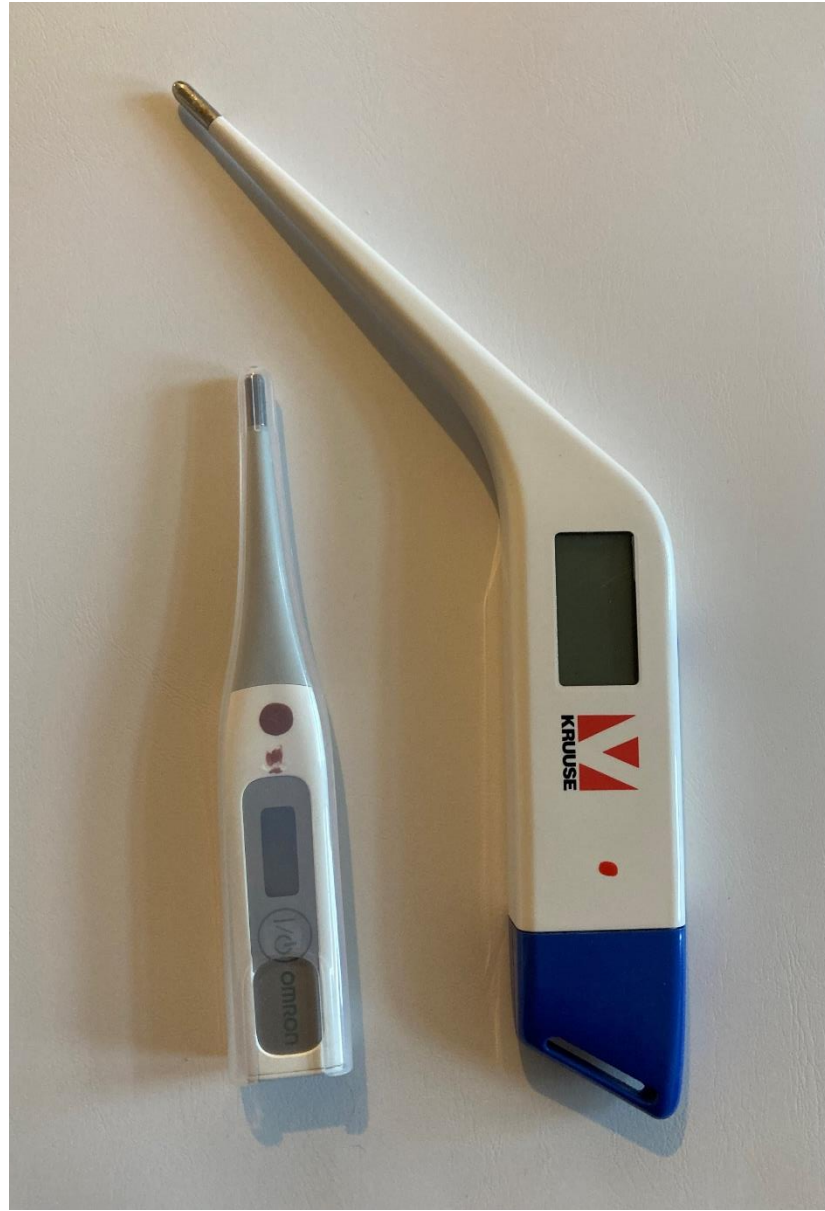
Udsagn fra besætning med løse diegivende søer:

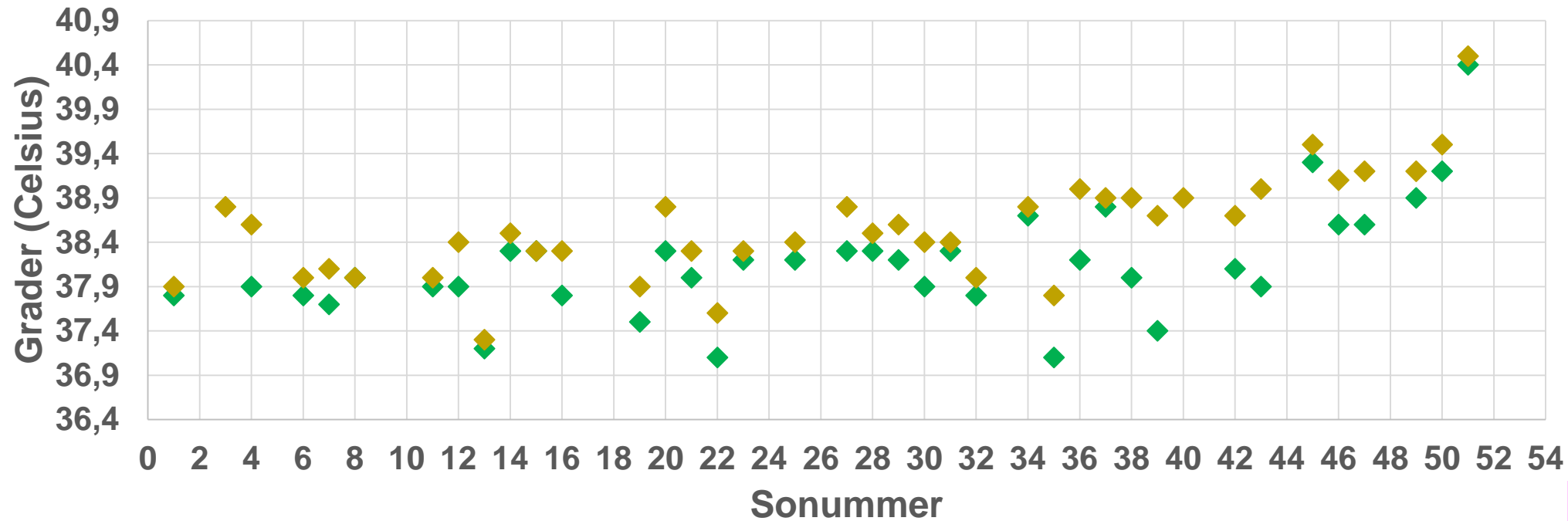
1. Måler temperatur på alle søer efter faring
 - Tager gns. 1 min./so
2. Reaktion
 - Hvis 39,4 → 15 ml ‘X’ + 5 ml smertestillende
 - Hvis 39,5 → 15 ml ‘Y’ + 5 ml smertestillende
 - Hvis 40+ → 20 ml ‘Y’ + 5 ml smertestillende
3. Ca. 5-10 % af søerne har forhøjet temperatur



Hvad gjorde vi?

- Alm vs. dybt rektal termometer





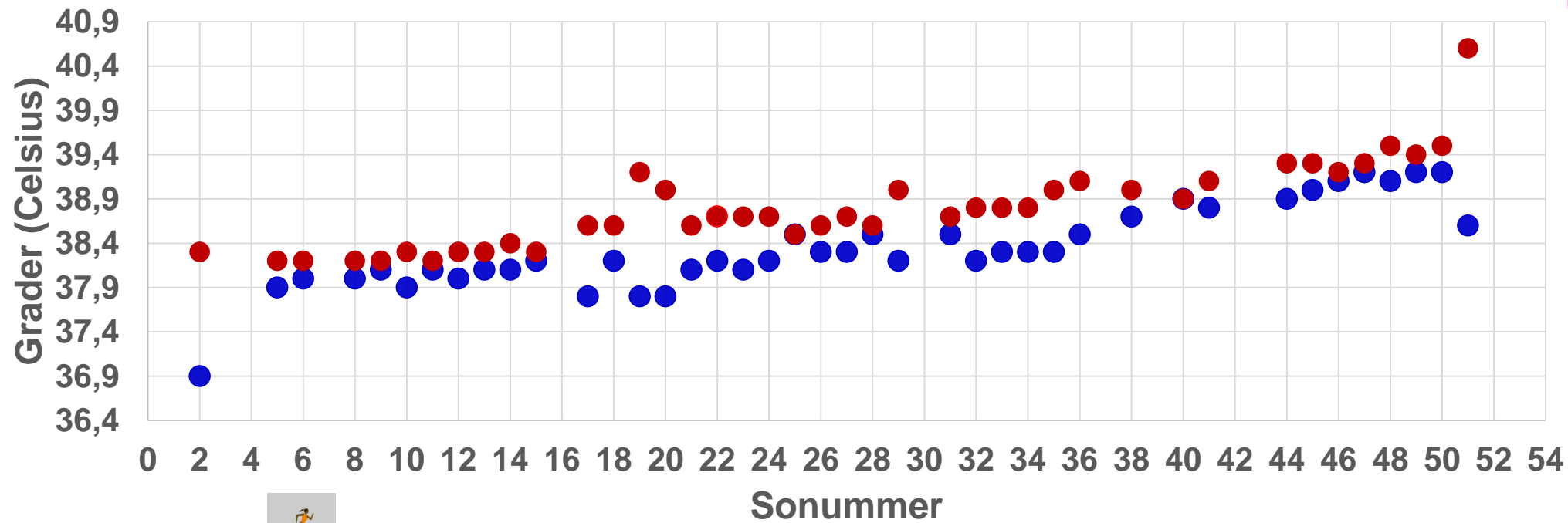
◆ Alm_RT_min

◆ Alm_RT_max



Min = Laveste temp målt

Max = Højeste temp målt



● Dyb_RT_min

● Dyb_RT_max

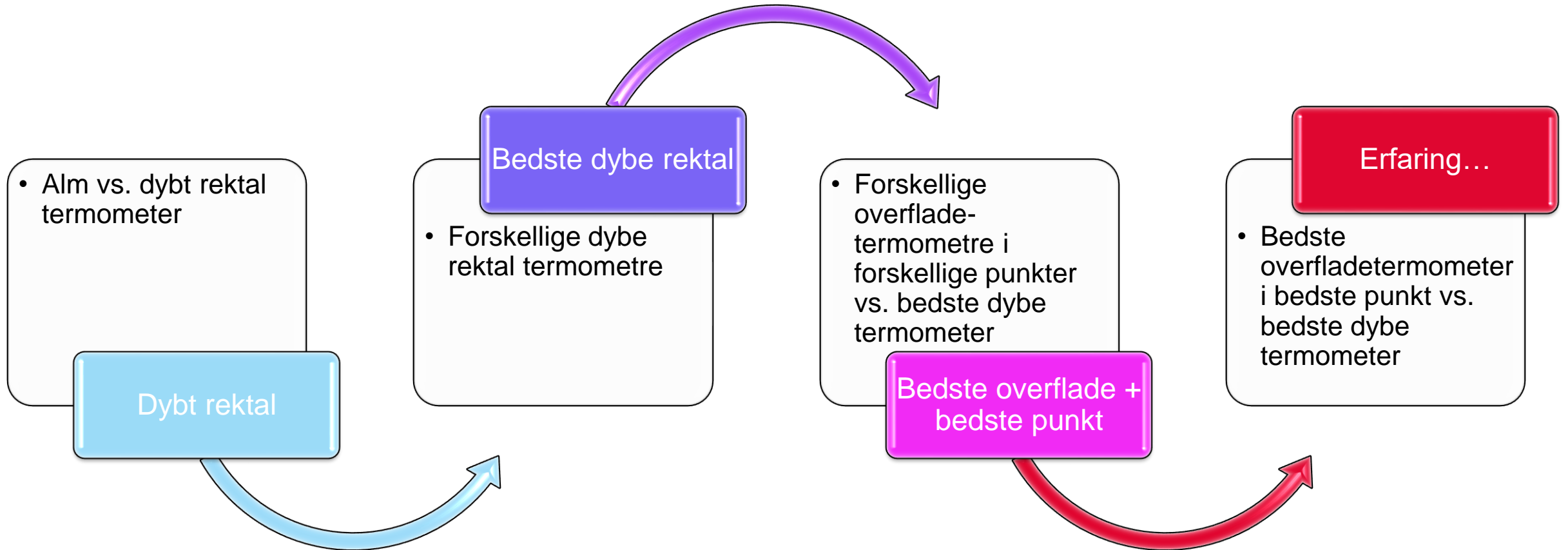


VET

SEGES
Gris

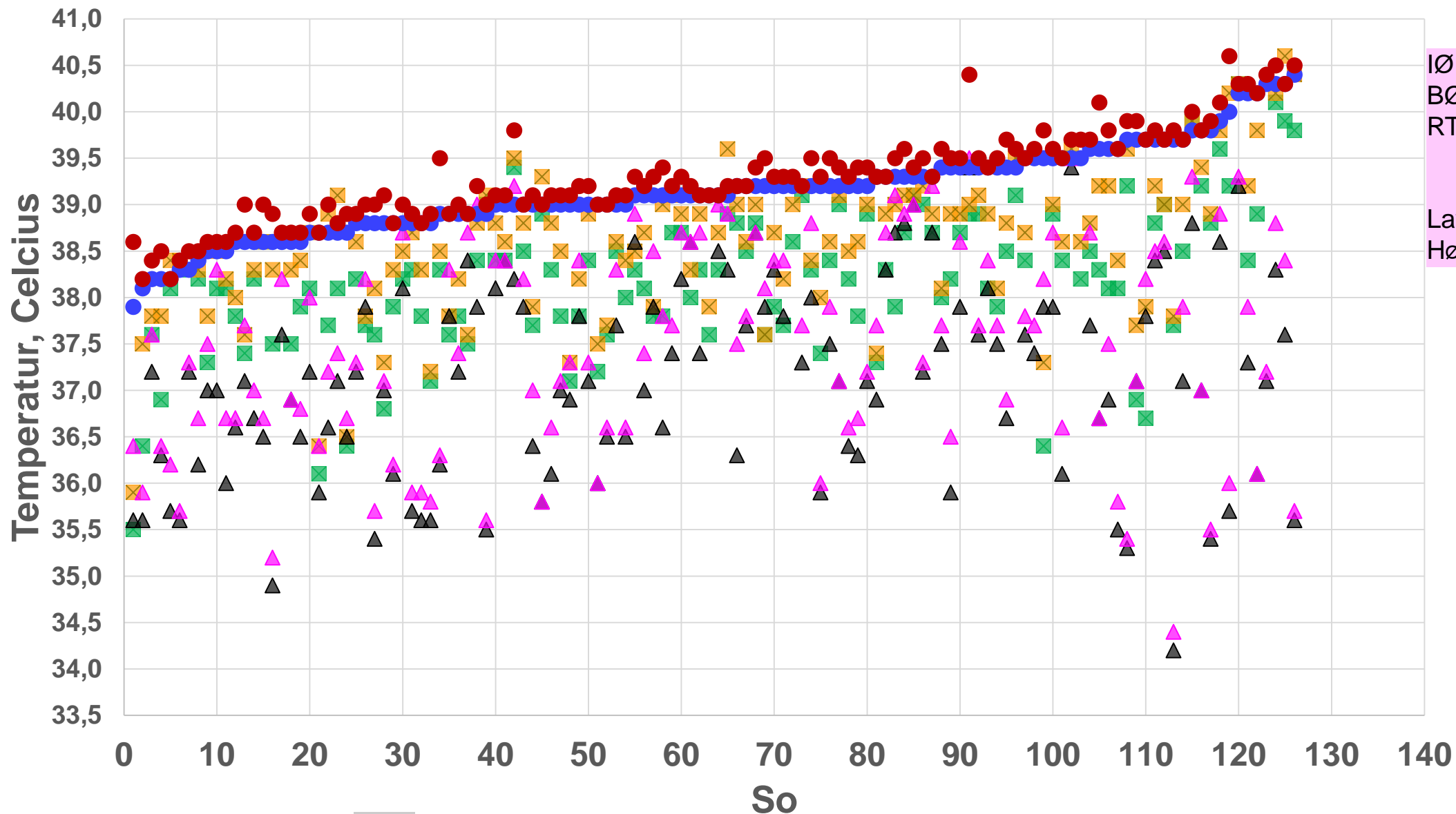


Hvad gjorde vi og hvad lærte vi?



Hvor sikre er målingerne – bedste overflade i bedste punkt vs. dyb rektal

■ IØ_lav ■ IØ_høj ▲ BØ_lav ▲ BØ_høj ● RT_lav ● RT_høj



IØ = I øret
BØ = Bag øret
RT = Rektal (dybt)

Lav = Laveste temp målt
Høj = Højeste temp målt



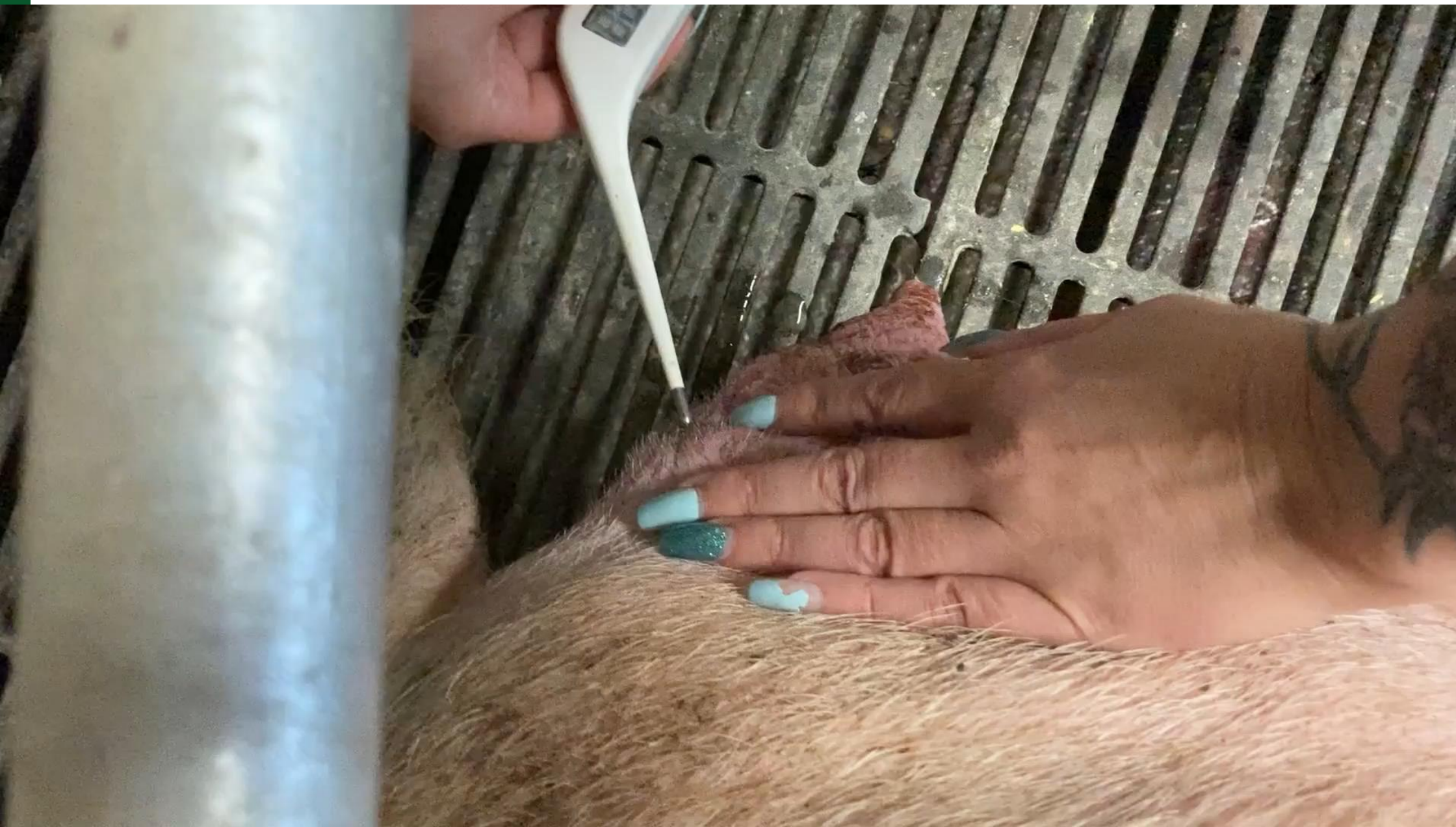
Brug det rigtige 'værktøj' til opgaven

- Vi gjorde os umage
 - 2.424 målinger
 - Heraf 669 dybe rektal
- Først: Almindelig rektal vs. dyb rektal
 - Dyb var bedst!
- Næste: Dyb rektal vs. overflade
 - Dyb var bedst!
- Selvom dyb rektal er bedst – så er der stadig betydelig forskel


Selv termometret med **mindst** forskel viste **større** udsving end de grænser, som besætningerne anvender som kriterie for behandling.



Husk at udføre målingen korrekt og gerne 2 gange



Hvis vi ikke kan stole på termometeret alene, hvad gør vi så?



Hvordan gør
vi så det,
dyrlæge?

- Fokuser på søernes forhold
- Fokuser på søernes velbefindende

Klinisk undersøgelse

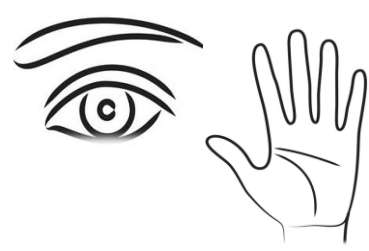
- **OBSERVER!**

- Brug øjnene
- Brug hænderne
- Brug næsen
- Brug ørene



Før faring

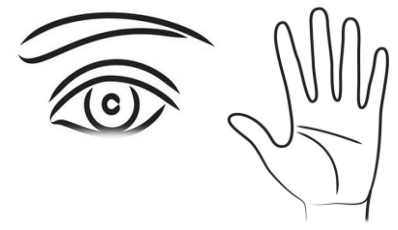
- Er farestalden klar?
 - Ren og tør
 - Opvarmet
 - Tøm krybberne
 - Virker vandventilerne
- Vejledning kan findes i Farestaldmanualen (<https://svineproduktion.dk/viden/i-stalden/management/manualer/farestald>)



§ 70 – I ugen før det forventede faretidspunkt skal søer og gylte have **passende redebygningsmateriale i tilstrækkelig mængde**, medmindre dette teknisk ikke kan lade sig gøre med det gyllesystem, der anvendes på bedriften.

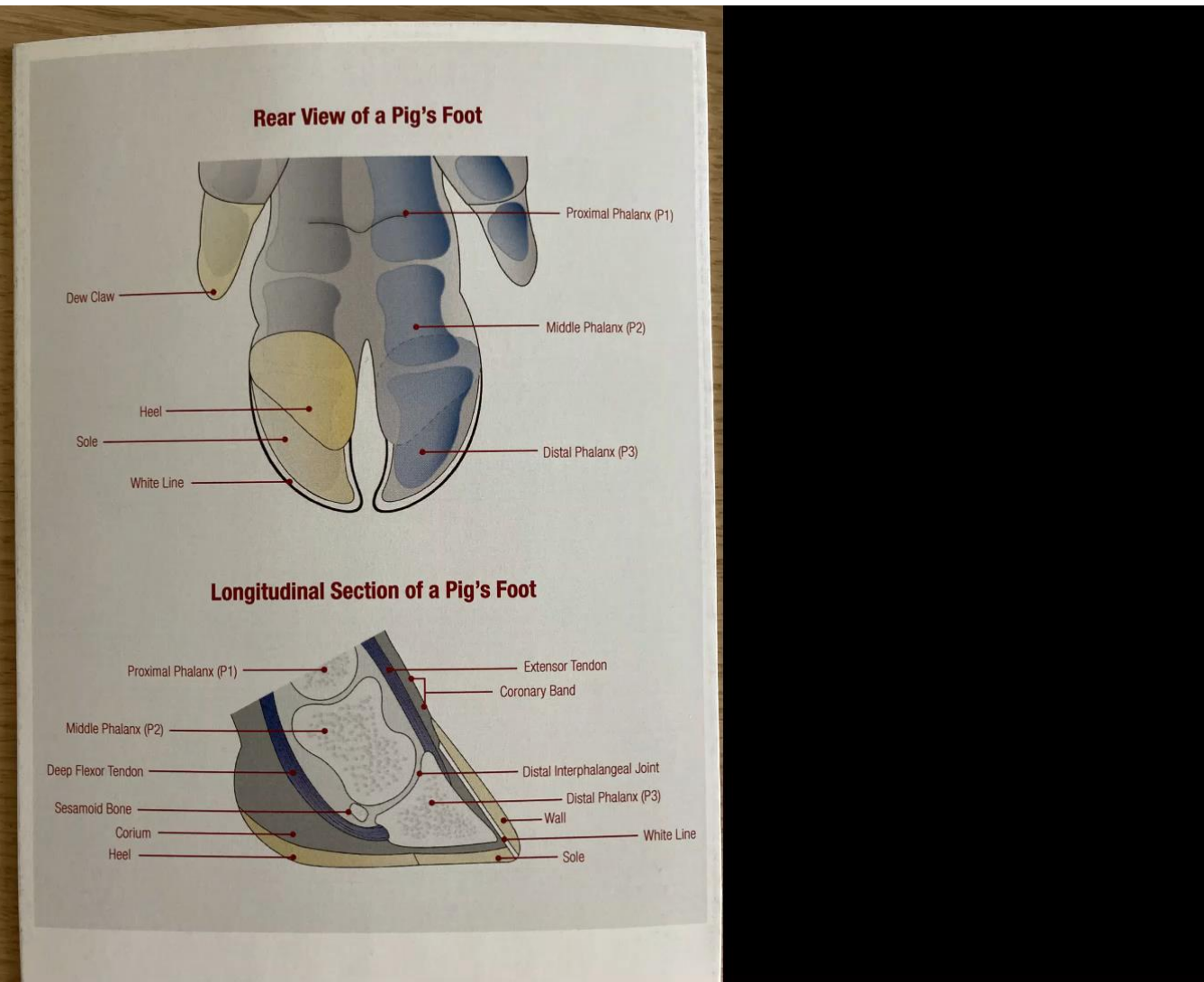
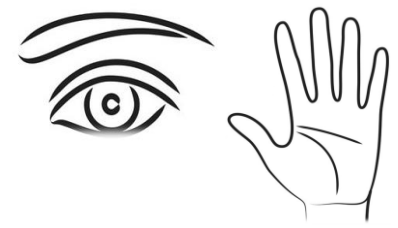
Huldvurdering

- Er soen klar til faring?
 - Ved rygspækmåling anbefaler SEGES 14-17 mm



Klove- og bensundhed

- Vurder visuelt benstilling, når soen går og står
- Vurder visuelt og fysisk begge bagklove, når soen ligger ned



Urin



Vandforsyning

- Tjek vandventiler
 - Ø-vet anbefaler 6-8 L/min
 - En højtydende so skal drikke 30-50 liter om dagen!

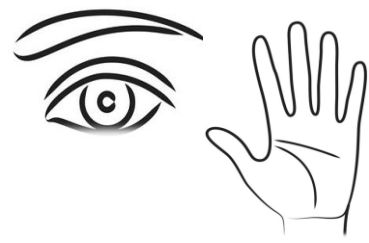


Foder

- Foderhygiejne
- Foderkurven
- Fodersammensætning



Gødning



Under faring - MÅ VI SÅ FÅ RO!

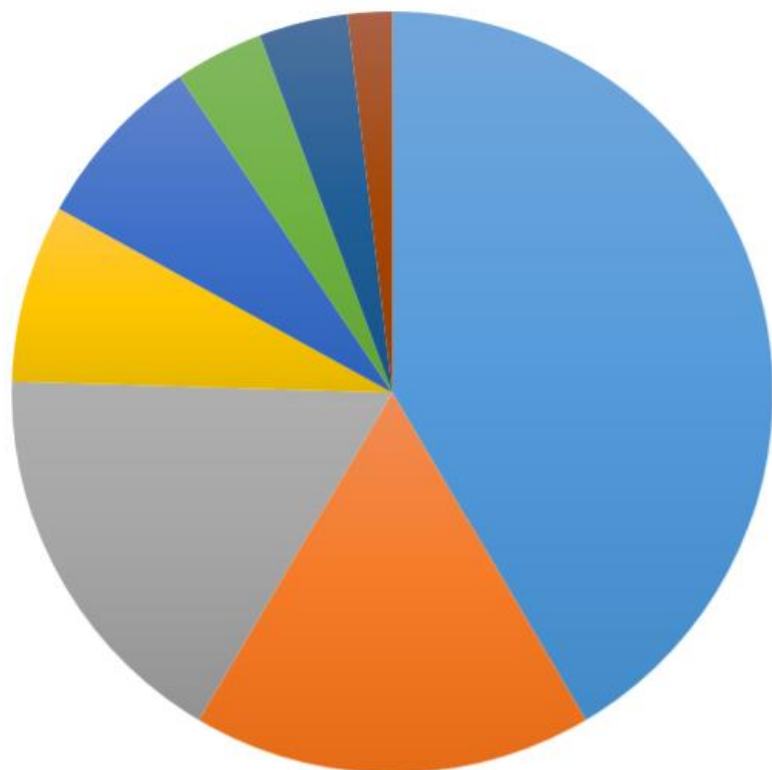


Fødselshjælp



**Tommelfingerregel:
Fødselshjælp ydes, når
ingen grise i stien er våde**

- Faringslog, hvis I er flere i stalden
 - Download den elektroniske fareskive (findes både til iOS og android – Søg på "F-skiven")



- Leverdrejning (n=22)
- Faringskomplikationer (n=9)
- Infektion (n=9)
- Tarmdrejning (n=4)
- Overbelastning af kredsløb (n=4)
- Bristning af blodkar (n=2)
- Blødende mavesår (n=2)
- Milt Drejning (n=1)



Efter faring

Klinisk Undersøgelse



- Reager på tydelige tegn
 - Utilpashed
 - Hårdt/rødt yver
 - Ligger på bugen
 - Grisene kredser omkring soen, selvom hun ikke nedlægger mælk
 - Foder i truget
 - Flåd
 - O. lign.



OBS: Der er andre muligheder end antibiotika



Giv jer tid til at hjælpe soen



Dyrlægen anbefaler

VENT MED ANTIBIOTIKA, HVIS:

1. Nedsat ædelyst

I. Smertestillende

2. Gylt med hårdt yver

I. Smertestillende

II. Massage af yveret

III. RO

ALTID ANTIBIOTIKA, NÅR:

1. Tilbageholdte fostre/ildelugtende flåd

I. Antibiotika (Norodine/Borgal)

II. Smertestillende

III. Vand + foder

IV. Fravænning?!

2. Èn varm, hævet og rød kirtel



Tag med hjem

- Pas soen, så passer den grisene
- Brug tiden effektivt! – Vælg de rigtige værktøjer
 - Husk du kan bruge flere værktøjer
 - Fokus før, under og efter faring
 - Temperatur bør ikke stå alene
 - Behandling behøver ikke altid at være medicinsk
- <https://faestaldsguide.dk>



A photograph of a pig in a metal cage, surrounded by piglets. The image is overlaid with a semi-transparent green filter. The text "Tak fordi du kom." is written in white, bold, sans-serif font across the upper part of the image.

Tak fordi du kom.

Spørgsmål?

